

Péče řádného hospodáře

Jednateli porušujícím povinnost vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře nárok na odměnu obvyklou v rozsahu, v jakém funkce nebyla vykonávána řádně, v souladu s § 571 odst. 2 obch. zák. nevznikne.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2821/2016, ze dne 1.11.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Resources + Technologies - Management, s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. V.U., advokátem, se sídlem v P., proti žalované L. K., zastoupené Mgr. P.L., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 1.140.026 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 14 Cm 101/2010, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. ledna 2016, č. j. 14 Cmo 200/2014-261, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. ledna 2016, č. j. 14 Cmo 200/2014-261, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. prosince 2013, č. j. 14 Cm 101/2010-232, ve znění usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. února 2014, č. j. 14 Cm 101/2010-242, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. prosince 2013, č. j. 14 Cm 101/2010-232, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 10. února 2014, č. j. 14 Cm 101/2010-242, uložil žalované zaplatit žalobci 637.029 Kč s příslušenstvím (výrok I.), zamítl žalobu o zaplacení 502.997 Kč s příslušenstvím (výrok II.) a rozhodl o určení znalečného (výrok IV.) a nákladech řízení účastníků a státu (výroky III., V. a VI.).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

- 1) Žalovaná v době od 22. ledna 2008 do 4. února 2010 vykonávala funkci jednatelky žalobce.
- 2) Dne 1. března 2008 žalobce, jehož jménem jednala žalovaná, uzavřel se žalovanou pracovní smlouvu na pozici obchodního ředitele žalobce.
- 3) Mzda žalované byla určena mzdovými výměry ze dne 1. března 2008 ve výši 50.000 Kč a ze dne 2. ledna 2009 ve výši 91.000 Kč. Oba mzdové výměry jsou za zaměstnavatele (žalobce) podepsány žalovanou.
- 4) Za období od 1. března 2008 do 4. února 2010 byla žalované vyplacena mzda v celkové výši 1.140.026 Kč.
- 5) Dopisem ze dne 12. dubna 2010 byla žalovaná ze strany žalobce vyzvána k vydání bezdůvodného obohacení ve výši 1.140.026 Kč z důvodu absolutní neplatnosti pracovní smlouvy, podle níž jí byla mzda vyplácena. Žalovaná žalobci ničeho neuhradila.

Soud prvního stupně - opíraje se zejména o „komentářovou“ literaturu (Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010) k § 66 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále též jen „obch. zák.“) - dospěl k závěru, podle něhož mezi žalobcem a žalovanou nemohl vzniknout platný pracovněprávní vztah, neboť náplň práce obchodního ředitele spadá do obchodního vedení, jež náleží žalované z pozice jednatelky žalobce. Žalovaná tudíž neměla nárok na mzdu z uzavřené pracovní smlouvy a na vyplacené plnění je třeba aplikovat ustanovení § 451 a násl. zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013, o bezdůvodném obohacení.

V projednávané věci nebylo účastníky řízení tvrzeno, že by žalobce s žalovanou uzavřel smlouvu o výkonu funkce a vztah mezi žalobcem jako obchodní společností a žalovanou jako jeho jednatelkou se tak - ve smyslu § 66 odst. 2 obch. zák. - řídil přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě. Soud proto dovodil, že žalované vznikl nárok na (obvyklou) odměnu v souladu s § 571 odst. 1 obch. zák. Výši obvyklé odměny (637.029 Kč) soud odvodil ze znaleckého posudku č. A 134/2013 vypracovaného soudem ustanoveným znalcem PRAGUE ACCOUNTING SERVICES s. r. o.; ze znaleckého posudku č. 41/181/2013 vypracovaného Ing. F.S., jež předložil žalobce dle § 127a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), soud nevycházel, neboť jeho závěry shledal jako „nereálné“.

K odvolání obou účastníků Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku IV. ohledně určení znaleckého, ve zbývajícím rozsahu jej změnil tak, že žalobu o zaplacení 1.140.026 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok první), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výrok druhý).

S poukazem na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. dubna 1993, sp. zn. 6 Cdo 108/92, uveřejněný pod číslem 13/1995 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož mezi žalobcem a žalovanou ve funkci jednatelky žalobce nemohl vzniknout platný pracovněprávní vztah na výkon práce na pozici obchodního ředitele žalobce. Nadto je - podle názoru odvolacího soudu - pracovní smlouva z 1. března 2008 neplatná z toho důvodu, že při jejím uzavírání jednala za žalobce i žalovanou táž osoba, přestože jejich zájmy byly rozdílné (v tomto směru odvolací soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. listopadu 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/98, uveřejněný pod číslem 63/99 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, jenž je veřejnosti dostupný - stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. lednu 2001 - na jeho webových stránkách; www.nsoud.cz).

Odvolací soud konstatoval, že žalované za výkon funkce jednatelky náleží podle § 571 odst. 1 obch. zák. ve spojení s § 66 odst. 2 obch. zák. za rozhodné období odměna obvyklá. V rozsahu zákonného nároku na odměnu se totiž žalovaná nemohla na úkor žalobce bezdůvodně obohatit.

Ve vztahu k argumentaci žalobce, podle níž žalované nemohl vzniknout nárok na (obvyklou) odměnu, neboť žalovaná během výkonu své funkce hrubě porušovala povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a její jednání zjevně přispělo k nepříznivým hospodářským výsledkům žalobce, odvolací soud uvedl, že na projednávanou věc nelze aplikovat § 66 odst. 3 obch. zák. a obvyklou odměnu žalované odeprít, jelikož se uvedené ustanovení vztahuje pouze na ta plnění, na něž neplyne nárok z právního či vnitřního předpisu; odměna jednatele za výkon funkce stanovená v souladu s § 571 odst. 1 obch. zák. však takovým plněním není. Tvrzenou škodu způsobenou žalovanou žalobci při výkonu funkce tak - dle názoru soudu - bylo třeba uplatnit v režimu § 194 odst. 5 obch. zák. ve spojení s § 132 odst. 5 obch. zák.

Poté, kdy zopakoval důkaz znaleckým posudkem vypracovaným soudem ustanoveným znalcem, odvolací soud vytkl soudu prvního stupně nepřesnou interpretaci závěrů posudku a zhodnotil, že obvyklá odměna člena statutárního orgánu za rozhodné období činila částku, jež částku uplatněnou žalobou převyšuje. Závěr znaleckého posudku předloženého žalobcem soud označil jako „nepoužitelný“, a z toho důvodu k němu nepřihlédl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to otázky, zda lze jednatelem společnosti s ručením omezeným přiznat nárok na odměnu obvyklou podle § 571 odst. 1 obch. zák. ve spojení s § 66 odst. 2 obch. zák. v případě, že jednatel nevykonává svou funkci řádně ve smyslu § 571 odst. 2 obch. zák.

Dovolatel vytýká odvolacímu soudu extenzivní výklad § 66 odst. 3 obch. zák. a dovozuje, že „nemožnost odepřít plnění dle tohoto ustanovení nelze rozšířit na samotné podmínky vzniku nároku na plnění“ (tj. nároku žalované na obvyklou odměnu). Vztah mezi společností a jednatelem se dle § 66 odst. 2 obch. zák. řídí přiměřeně všemi ustanoveními o mandátní smlouvě a nikoliv pouze § 571 odst. 1 obch. zák. Z toho důvodu je na místě zabývat se při posouzení vzniku nároku žalované na odměnu tím, zda byl výkon funkce jednatele žalovanou řádný ve smyslu § 571 odst. 2 obch. zák.

Výklad § 66 odst. 3 obch. zák. zastávaný odvolacím soudem vede dle dovolatele k neudržitelnému závěru, podle něhož by nárok na obvyklou odměnu podle § 571 odst. 1 obch. zák. vznikl jednatelem i v případě, kdy by tento svou činnost nevykonával řádně, resp. ji nevykonával vůbec.

S odkazem zejména na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 21 Cdo 4562/2010, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 21 Cdo 4543/2014, dovolatel dále brojí proti postupu soudů nižších stupňů, kdy tyto měly v projednávané věci k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry, přičemž vzaly za podklad svého rozhodnutí pouze znalecký posudek vypracovaný soudem ustanoveným znalcem, aniž by oba znalce - v rozporu se shora uvedenou judikaturou - vyslechly.

Žalovaná se ve svém vyjádření k dovolání plně ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky, která dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, a sice zda vznik nároku jednatele společnosti s ručením omezeným na odměnu za výkon funkce odvozeného (přiměřeně) z ustanovení § 571 odst. 1 obch. zák. je zásadně podmíněn tím, že jednatel svou funkci vykonával řádně (§ 571 odst. 2 obch. zák.).

Odvolací soud totiž své rozhodnutí založil na názoru, že jediným nástrojem, kterým lze zamezit vyplacení plnění jednatelem vykonávajícímu svou funkci s nikoli řádnou péčí, je úprava § 66 odst. 3 obch. zák.; implicitně tak uzavřel, že úprava § 571 odst. 2 obch. zák. se v tomto směru neuplatní.

Rozhodné hmotné právo se podává z § 3028 odst. 1 a 3 věty první zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. ledna 2014. Nejvyšší soud tudíž věc posoudil podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, a zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013.

Z § 66 obch. zák. se podává, že vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností. Závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy. Smlouva o výkonu funkce musí mít písemnou formu a musí být schválena valnou hromadou nebo písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně (odstavec druhý). Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce (odstavec třetí).

Podle § 571 obch. zák. není-li výše úplaty ve smlouvě stanovena, je mandant povinen zaplatit mandatáři úplatu, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za činnost obdobnou činnosti, kterou mandatář uskutečnil při zařizení záležitosti (odstavec první). Nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného,

vznikne mandatáři nárok na úplatu, když řádně vykoná činnost, ke které byl povinen, a to bez ohledu na to, zda přinesla očekávaný výsledek, či nikoliv. Lze-li očekávat, že v souvislosti s vyřizováním záležitosti vzniknou mandatáři značné náklady, může mandatář požadovat po uzavření smlouvy přiměřenou zálohu (odstavec druhý).

Z ustanovení § 66 odst. 2 ve spojení s § 566 odst. 1 obch. zák., vyplývá, že nebyla-li mezi společností s ručením omezeným a jejím jednatelem uzavřena smlouva o výkonu funkce, má jednatel právo na odměnu určenou podle ustanovení § 571 odst. 1 obch. zák. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005, uveřejněný pod číslem 20/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 1639/2012, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 29 Cdo 4347/2013).

Přímo z dikce § 66 odst. 3 věty první obch. zák. se podává, a potud lze odvolacímu soudu přisvědčit, že úpravu tohoto ustanovení nelze použít na nárok jednatele na odměnu za výkon funkce v případech, kdy právo jednatele na odměnu plyne ze zákona (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2011, sp. zn. 29 Cdo 1647/2010, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2012, sp. zn. 29 Cdo 1143/2011). Tak je tomu i v projednávané věci ohledně nároku žalované na (obvyklou) odměnu.

Namítal-li však dovolatel v řízení před soudy obou stupňů, že žalované nárok na odměnu nevznikl, jelikož žalovaná při výkonu funkce jednatele žalobce hrubě porušovala povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, byly soudy povinny se otázkou vzniku nároku žalované zabývat.

Je tomu tak proto, že přímo z dikce § 571 odst. 2 obch. zák. plyne, že nárok na odměnu mandatáře vzniká ze zákona pouze v případě řádného vykonání činnosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2005, sp. zn. 32 Odo 1056/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 303/2005, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. 23 Cdo 3992/2011).

Z přiměřeného použití ustanovení o mandátní smlouvě ve smyslu § 66 odst. 2 obch. zák. lze přitom dovodit, že jednatel (mandatář) má vůči společnosti (mandantovi) právo na úplatu za výkon funkce v případě, že při zařizování záležitostí společnosti jednal s péčí řádného hospodáře (v literatuře srov. shodně Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. Díl I., § 1 - § 92e, Polygon, Praha, 2002, s. 449).

Jinými slovy, jednatelem porušujícím povinnost vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře nárok na odměnu obvyklou v rozsahu, v jakém funkce nebyla vykonávána řádně, v souladu s § 571 odst. 2 obch. zák. nevznikne.

Opačný výklad by - mimo jiné - vedl k neudržitelnému závěru, podle něhož v případech sjednání smlouvy o výkonu funkce by společnost mohla jednatelem, který funkci nevykonával s péčí řádného hospodáře, odeprít plnění z této smlouvy s poukazem na § 66 odst. 3 obch. zák., zatímco v případech, kdy by smlouva o výkonu funkce sjednána nebyla, by společnost neměla možnost obvyklou odměnu neřádně fungujícímu jednatelem nevyplatit.

Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že namítal-li dovolatel v řízení před soudy obou stupňů, že žalované pro její jednání (porušující zákonné povinnosti jednatele) nárok na odměnu nevznikl, měly se soudy touto námitkou zabývat a věcně ji posoudit.

Jelikož právní posouzení otázky vzniku nároku jednatele na odměnu podle ustanovení o mandátní smlouvě je neúplné, a tudíž nesprávné (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem), Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se

zabýval dalšími námitkami dovolatele, napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)